

ЖИТТЕОПИСИ ЗАДУНАЙСЬКИХ ЗАПОРОЖЦІВ. 1809 р. ТРАВЕНЬ

Дослідники як ХІХ, так і ХХ ст., що вивчали історію Задунайської Січі, загалом цілком справедливо відзначали відсутність з цього питання необхідної джерельної бази (1). Дійсно, документи з її історії, що зберігаються в архівах дипломатичних, військових, адміністративних установ колишньої Російської імперії спеціально не виявлялися і не вивчалися. Не опублікованими й досі є джерела турецького походження.

Втім вважаємо, що принципово важливе значення для вивчення історії Задунайської Січі мають матеріали зізнань або оповідань задунайських запорожців, що містять їх «біографічні» відомості, їх життєописи. Вони, як правило, є в документах адміністративно-поліцейних органів, куди потрапляли козакі після переходу російського кордону. Ми вже зупинялися на їх місці і значенні у дослідженні історії задунайського козацтва (2).

Подані нижче життєописи задунайських запорожців зберігаються в Державному архіві Краснодарського краю в фондї «Військової канцелярії Чорноморського козацького війська» (3). Справа в тому, що царський уряд, намагаючись залучити задунайських запорожців до переходу в Росію, зарохував їх до Чорноморського козацького війська. Так було і в ході російсько-турецької війни 1806—1812 років, коли задунайські козакі були в складі турецької армії і знаходилися в гарнізоні фортеці Браїлів. З квітня 1809 року, коли російські війська вийшли до фортеці, з неї почали виходити до них задунайські запорожці. Командуючий Молдавською армією генерал-фельдмаршал О. О. Прозоровський наказав зарохувати їх до 9-го чорноморського козацького полку військового старшини Г. К. Матвєєва, що був на суднах Дунайської військової флотилії. Проте, писав О. О. Прозоровський, «розмістити їх на козацьких суднах треба так, що вочи як люди непевні і не зовсім надійні, знаходилися б один від од-

ного нарізно в артілях старих чорноморців і під особливим наглядом своїх начальників». Новоросійський генерал-губернатор Е. Й. Рішельє наказав включати таких вихідців до Чорноморського війська (4). 20 січня 1810 року ще п'ятдесят п'ять задунайських запорожців, що вийшли до російських військ після капітуляції Браїлова, також були направлені командуючим Молдавської армії генералом П. І. Багратіоном до Е. Й. Рішельє для зарахування до Чорноморського війська (5). Разом з задунайськими запорожцями до Військової канцелярії чорноморців потрапляли й їх зізнання.

В згаданій справі Військової канцелярії Чорноморського козацтва є 24 «біографічні» матеріали колишніх задунайських запорожців. 16 з них були частково і у власному викладі використані В. О. Голобуцьким. Вісім поданих нижче не публікувалися, за виключенням життєопису С. Дубини, що фрагментарно був наведений В. О. Голобуцьким (6).

Наведені документи подаються на мові оригіналу із збереженням, в основному, мовних і стилістичних особливостей. Пунктуація наближена до норм сучасного правопису.

1. Кондратович Ф. Задунайская Сечь: по местным воспоминаниям и рассказам//Киевская старина. — 1883. — № 1. — С. 28; Голобуцкий В. А. О социальных отношениях в Задунайской Сечи//Исторические записки. — М., 1949. — Т. 30. — С. 211.

2. Бачинський А. Д. Біографічні матеріали — джерело для вивчення історії народної колонізації Придунайських степів у XVIII — на початку XIX ст.//Історичні джерела та їх використання. — К., 1969. — Вып. 4. — С. 66—71.

3. ДАКК, ф. 250, оп. 2, спр. 167.

4. Російський державний військово-історичний архів. — Ф. Молдавської армії. — Оп. 166. — Зв'яз. 13. — Спр. 170. Арк 9; ДАКК. — Ф. 250. — Оп. 2. — Спр. 167. — Арк. 1—5, 14.

5. Рябінін-Скляревський Ол. Задунайська Січ в народних переказах і письменстві//Науковий збірник УАН. — К., 1928. — Т. XXVII. — С. 112; Державний архів Одеської області. — Ф. 1. — Оп. 218. — Спр. 3 за 1810 р. — Арк. 1—5.

6. Голобуцкий В. А. О социальных отношениях в Задунайской Сечи. — С. 219—220, 222—225.